

ÄLÄ KIUSAA TEE

Hannu Kreivilä KM

Yksi aikamme kuumista puheenaiheista on kiusaaminen sen useissa eri ilmenemismuodoissaan, jossa uutena ilmiönä on nostettu esiin myös aikuisten väliset käytösongelmat. Kiusaamista tapahtuu kaikilla elämämme osalueilla, niin koulussa, kotona kuin työpaikoillakin, niin aikuisten kuin lastenkin kesken. Yllätyksellistä kyllä, yleisyydestään huolimatta niin sanottua 'juurisyytä' ilmiöön ei voida osoittaa, mutta lukematon määrä mahdollisesti kiusaamiselle altistavia tekijöitä kylläkin. Jos juurisyy tiedettäisiin, niin koko ongelmaa ei olisi olemassakaan. Kiusaamisen kohteeksi joutunutta tuskin lohduttaa myöskään toteamus, että kiusaamista on tapahtunut "maailman sivu". Se ei ole uusi ilmiö, mutta sen ilmeneminen vain on saanut uusia muotoja, kuten esimerkiksi sosiaalisen median (some) myötävaikutuksella kiusaaminen on siirtynyt osaksi "verkkoon", minkä johdosta siitä on tullut enemmän henkistä, kuin fyysistä toimintaa, ja samalla siihen puuttuminen on vaikeutunut entisestään.

Miksi kiusataan, mistä se kertoo? Yhtenä kiusaamiselle altistavana tekijänä pidetään yksilön, eli kiusatuksi joutuneen erilaisuutta, mikä voi ilmetä esimerkiksi ajan hengestä ja trendistä poikkeavana käytöksenä, outona puhetyylinä, omintakeisena pukeutumisena, kummallisena harrastuksena, alhaisempana sosiaaliluokkana (kiusaajan mielestä) ja niin edelleen ja niin edelleen... Näin ollen kiusaajan kiusaamisreaktion aktivoiva tekijä löytyy ja etsitään mistä tahansa kiusaajan tiettyyn yksilöön liittämästä ominaisuudesta ja se luettelo on loputon. Jotta kiusaaminen ylipäättään on mahdollista, siihen tarvitaan kiusaajan toiminnan mahdollistava, 'salliva' ja suotuista ympäristö. Kiusaamiselle altistavia tekijöitä on tutkittu ja etsitty pitkään ja hartaasti, mutta ratkaisun avaimet saattavat löytyä aivan päinvastaisesta suunnasta: katseet pitääkin suunnata itse kiusaajaan ja kiusaamisilmiöön.

Me too -kampanja (naisten seksuaalista häirintää vastaan suunnattu kansainliike) muutti hetkessä maailmaa, näin voitaneen sanoa, mutta, "ei niin pahaa, ettei jotain hyvää" -sanotaan. Vanhan viisauden voi kääntää myös ylösalaisin: ei niin hyvää, ettei jotain pahaa. Me too -kampanja on ylilyönneillään aiheuttanut lukuisia "oikeusmurhia", sillä 'somemyllyn' käynnistyttyä sitä ei pysäytä mikään, ja epäilyn alaiseksi joutunut on leimattu loppuiäkseen ilman minkäänlaista oikeudenkäyntiä. Tämä on vastoin oikeusvaltion periaatteita, jonka mukaan epäilty on syytön, kunnes toisin oikeudessa todetaan. Tähän samaan sudenkuoppaan ei pidä langeta kiusaamisen vastaisessa taistelussa vaan: ensin tutkitaan mitä "ihan oikeasti on tapahtunut", ja jos aihetta on, sitten vasta "hutkitaan".

Kiusatuksi joutuneen oppilaan siirtäminen toiseen kouluun on ongelmanratkaisuna absurdi, kelvoton. Jos siirto nähdään ainoana vaihtoehtona, sen on oltava kiusaaja, joka siirretään muualle, näin sanktio kohdistuisi oikealle osapuolelle. Pelottelu, alistaminen, nöyryyttäminen ja niin edelleen jättävät lapsen elinikäiset, parantumattomat haavat, esimerkiksi heikko itsetunto ja alemmuudentunne saattavat seurata häntä koko loppuelämän ajan, mikä näkyy esimerkiksi heikkona koulumenestyksenä ja myöhemmin vaikeuksina työelämässä. Ikävä tosiasia kuitenkin on, että kiusaamista ei ole kyetty kitkemään kouluistakaan, vaikka paljon sen eteen on arvokasta työtä tehtykin, ja tehdään jatkuvasti. Hyvästä yrityksestä huolimatta, näyttää siltä, että järeämmät keinot kiusaamisen kitkemiseksi ovat tarpeen: korulauseet ja asioiden kaunistelu eivät tuota jyvää tulosta, kuten on jo nähty. Puolustuskyvyttömän lapsen suojelemiseksi pitää kohdistaa kaikki mahdolliset liikenevät resurssit. Vahinkojen ennaltaehkäisy on parasta hoitoa: psykiatriset hoidot (tulipalojen sammuttaminen) on se viimeinen oljenkorsi, kun vahinko on jo tapahtunut.

Olisiko Me too-tyyppisestä kampanjasta apua ja aineksia myös kiusaamisen synkällä saralla? Valitettavasti vain on niin, että kiusaajat eivät tule häviämään minnekään, sillä tilannesidonnainen piirre ("tilaisuus tekee varkaan") saattaa puhjeta kenessä tahansa, eikä siihen ole minkäänlaista estolääkettä, juurisyyn poistajaa ainakaan toistaiseksi olemassa. Näin ollen mahdolliselle kiusaajalle on tehtävä selväksi, että hän tulee aiheuttamaan ongelmia vain ja ainoastaan itselleen. Tämä on mahdollista siten, että pudotetaan kiusaajan toiminnalta pohja pois. Miten? Ensinnäkin, kiusaamista kokeneen on uskallettava tuoda asia esille välittömästi tapahtuman jälkeen, josta seuraa perusteellinen keskustelu kaikkien osapuolten (kiusaaja, kiusattu, koti, koulu) edustajien läsnä ollessa. Kokonaan toinen asia on, onko esimerkiksi kouluissa resurssi, valmius, halu ja vielä uskallus tähän kaikkeen. Julistukset "meidän koulussa ei kiusata", meillä on käytössä esimerkiksi KiVa Koulu -kiusaamisen vastainen ohjelma, se ei riitä, niiden taakse ei saa verhoutua, vaan niin opettajien, kuin rehtorienkin on uskallettava katsoa totuutta suoraan silmiin: kiusaaminen sen eri muodoissaan on "arkipäivää" vielä tänäänkin 2010 -luvulla.

HALUAN RAKASTAA

Hannu Kreivilä

Piirrän joka paikkaan kuvan sielustani, piirrän, koska ette muuten kuule minua.

Minulla on paha olla,
kukaan ei välitä minusta,
saan tehdä ihan mitä vaan,
millään ei ole väliä:
ette kuitenkaan kuuntele minua.

Haluan rakastaa tätä maailmaa,
mutta en enää usko rakkauteenkaan,
kaikki kuitenkin kuolee, tapetaan,
jokainen rakkaus, minutkin.

Kuulin, että tuhat saa lopputilin,
mistä sitten maksetaan opintoni?
Minunko syytä sekin?

Piirrän joka paikkaan kuvan sielustani,
piirrän jokaisen itkun, kyyneleen.
Mutta vaikka miten sotken ja töhrin,
silti itkun, koska haluaisin rakastaa,
musta spraymaalikaan ei peitä sydäntäni.

Runo on antologiasta Tilkkutäkki v.1999

Muakin on kiusattu

Olin lukioaikana aamuin ja illoin Matkahuollossa töissä, koska maksoin itse lukiotani. Uskonnonopettaja kutsui yhtenä iltana minut kotiinsa ja nuhteli, että minä työskentelen sivistymättömässä paikassa ja antoi minulle silloin 10 markkaa. Sanoin, että tällä ei saa edes yhtä kirjaa, jolloin hän sanoi, etten koskaan tule pääsemään ylioppilaaksi kun tulen niin sivistymättömästä paikasta.

Kuitenkin minä pääsin, ja opettajat onnittelivat meitä, kun seisomme rivissä juhlasalissa. Kyseinen opettajakin tuli kohdalleni, mutta ohitti minut antamatta kättä ja sanomatta sanaakaan.

Rankempi juttu:

16-vuotiaana sain kasvohalvauksen, joka osoittautui pysyväksi. Kasvot menivät vinoon monta vuotta yhä enemmän, kun lihaksetkin alkoivat veltostua. Itkin asiaa vuosia, mutta sitten lähdin hakemaan apua kirurgien taholta. He saivatkin asiaa korjattua niin, että pystyin olemaan luennoitsijana.

Häpesin itseäni ensimmäiset vuodet ja uskoin, että en ikinä saa itselleni poikakavereita ja miestä. Pelko osoittautui kuitenkin turhaksi. En tällöin muista koskaan tulleeti syrjäytetyksi. En koskaan muista miespuolisen henkilön puhuvan minulle kasvoistani, vaikka minulla on ollut 3 pitkäkööhä suhdetta. Sen sijaan naisilta olen kuullut esimerkiksi "vinoturpa", jne.. Aluksi ajattelin, että en anna tuollaisen vaikuttaa, mutta ei se kieltämättä hyvältä tuntunut, kun sen kuuli jossain yleisessä tilassa, jossa sen tiesin tarkoittavan minua. Mustasukkaisuus saa naisen muuttumaan hyvin "rohkeaksi".

Nimimerkki Lentsu